

Eesti lapsed kardavad surma

Eesti lapsed kardavad rohkem surma ja tunnevad end kodus vähem turvaliselt kui soome lapsed

Tark vanaema manitses kord oma tütart: "Ära sa kunagi teise inimese lapse või tema kasvatuse kohta midagi paha ütle, sa ei tea kunagi, mis hetkel su oma laps millegi nii sama hullu või veel hullemaga hakka-ma saab!"

Ometi kipume me kõik aeg-ajalt oma lapsi teiste lastega võrdlema, ja tavaliselt ikka siis, kui oma laps näib parem olevat, sest see annab hea võimaluse ka ennast parema kasvatajana tunda. Eesti ja Soome kodusuhete võrdlusuuringud lubavad meil piiluda üle mere naabri-lapsi. Mille poolest on meie lapsed tublimad, milles aga soome lastele alla jäävad? Ja kui rahul on oma eluga lapsed Soomes ja Eestis?

Kardavad vanemate lahutust ja surma. Harjunud kritiseerima oma kooli ja õpetajaid, arvame sageli, et meie lapsed on õnnetud just koolis – rohkem vaevatud, kannatavad enam vägivalda all ja kardavad autoritaarseid õpetajaid. Tegelikult ei tunne keskmine eesti laps end koolis sugugi vähem turvaliselt kui tema soome eakaaslane. Tõsi küll, ta kardab veidi rohkem eksameid, raskeid koduülesandeid ja vahe-tunnil üksijäämist. Samas aga hirmutavad teda vähem kaaslaste pilked ja naer ning ta usaldab sagedamini oma küsimuste ja muredega õpetaja poole pöörduda. Enamus kooliasju, näiteks koolivägivald tekitavad eesti ja soome õpilastele üsna ühevõrra probleeme.

Inger Kraav
Tartu Ülikooli
pedagoogika-
osakonna
haridusteooria
õppetooli hoidja,
dotsent

Hoopis teine pilt tekib aga koduse elu turvalisuse võrdlemisel. Et lapse julgeolek sõltub tema vanemaist, hirmutab last kõik see, mis võib ähvardada tema lähisuhteid – tähtsa inimsuhte katkemist kardavad igas eas inimesed, eriti aga lapsed ja noored. Hirm saada lahutatud või kaotada endale oluline inimene on võrdlusküsitluse tulemuste põhjal iseloomulik viiendikule 5-6-aastastest eesti lastest ja ainult 7% soome samaealistest. Eesti lapsed rääkisid sagedamini hirmust, et vanemad ei lähegi neile õhtul lasteaeda järele või et nad ärgates ei leia ema-isa kodunt eest.

Eesti lapsed kardavad rohkem, et keegi nende lähedastest inimestest võib haigestuda või surra – olgu põhjuseks meie madalam keskmine eluiga või see, et haigustest, õnnetustest ja surmast räägitakse meil rohkem. Surma kardavad meie lapsed rohkem kui soomlased alates koolieelsest east kuni täiseani.

See ei tähenda aga, et meie lapsed üldse aremad oleksid. Rästikut, kõrgusi, äikest, tulekahjusid jms kardavad mõlema maa lapsed üsna ühe palju. Ja haiglasse sattumist, tulekahju ja võõraid koeri kardavad tüdrukud rohkem kui poisid.

Eesti vanemad riidlevad ja karistavad rohkem. Rohkem kui soomlastel on Eesti lastel sotsiaalseid hirme – lapsed jutustavad end kartvat vanemate riidlemist ja nendevahelist tüli. Vanemad väidavad küll, et tavaliselt õnnestub neil oma erimeelsused lahendada rahuliku vestluse teel või vastastikuseid järeleandmisi tehes, aga tunnistavad, et ette tuleb ka karjumist ja füüsilist vägivalda.

Püsivad tülid peres toovad kaasa vastastikust rahulolematust ja ohustavad suhte püsivust. Vanemate tüli kardab kaks kolmandikku lastest – see on hirm, mida vanemad kalduvad alahindama ja millest lapsed ei söanda rääkida. Vanemad ei tule enamasti selle peale, et lapsed muretsevad nende võimaliku lahu-

tuse pärast – paljud vanemad on üllatunud, kui kuulevad, et lapsed on nende tüli hinge kinni pidades ukse taga kuulanud ja arutanud, kas see tähendab abielu lõppu. Vanemate lahutamise hirm on laste hirmude hulgas sagedaselt surmahirmu järel teisel kohal, seda tunnistab end kartvat 61% lastest. Vanuse tõustes mure tülide ja lahutuse pärast kasvab, jäädes eesti lastel ikka suuremaks kui nende Soome eakaaslastel.

Eesti lapsed kardavad rohkem kui soome eakaaslased ka kodust vägivalda: lapsevanemate andmetel muretseb lähedase inimese vägivaldsuse pärast rohkem kui kolmandik koolieelikutest, koolieas mure süveneb. 7-12-aastastest märgib 59% hirmu tekitajana ema, 61% isa. Osalt on lapse vägivald hirm seotud hirmuga alkoholi liigkasutamise ees – mida enam kardavad lapsed alkoholi kuritarvitamist, seda suurem on nende hirm koduvägivalda ees.

Samas tekitab hirmu ka vanemate rangus – eesti vanemad on autoritaarsemad kui soome vanemad, karistavad rohkem – sh tutistavad, annavad laksu ja vitsa ega näita meelsasti välja hellust.

Õeldakse, et head lapsed kasvavad õnnelikes kodes. Kodu, kus laps ei tunne end turvalisena, ei valmista last ette kohtumiseks tulevaste raskuste ja probleemidega. Raskused elus on vältimatud, aga laste võime nendega toime tulla on indiviiditi erinev – ja see võime saab alguse kodust, kodusest õhkkonnast, kodu turvalisusest.

”Eesti lapsed rääkisid sagedamini hirmust, et vanemad ei lähegi neile õhtul lasteaeda järele või et nad ärgates ei leia ema-isa kodunt eest.